

7/11062



T.C.  
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI  
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı



Sayı : B.13.2.SGK.0.65.03.01/ 01-62-3 /16947 499

Konu : İstanbul Milletvekili Süleyman YAĞIZ'a ait  
(7/11062) Esas Nolu Yazılı Soru Önergesi

24 Aralık 2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 10/12/2009 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/11062-17747/37995 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Süleyman YAĞIZ'a ait 7/11062 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımız ilgili birimlerince incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabi bilgi ve değerlendirmeler ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER -  
Bakan

EK 1- Yazı

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN SÜLEYMAN YAĞIZ'A AİT  
7/11062 ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP**

1- 506 sayılı Kanuna göre emekli aylıklarının hesabında 01/07/1978-31/12/1999 tarihleri arasında katsayı esasına dayalı gösterge sistemi uygulanmış olup, göstergeler ise sigortalının işten ayrıldığı tarihten önceki Kanunda öngörülen belli sayıdaki yılların primlendirilen kazançlarının ortalamasına göre tespit edilmiştir. Aylıkların hesabında esas alınan aylık bağlama oranları ise gösterge ve üst gösterge tespit tablolarından bağlanan aylıklara ve sigortalıların prim ödeme gün sayısı ile yaşına göre farklılıklar göstermiştir. Bu durumda, gerek gösterge tablolarına üst gösterge tablolarının eklenmesi, gerek göstergelerin tespitine esas yıl sayılarının değiştirilmesi, gerekse aylık bağlama oranının hesaplanmasında yapılan değişiklikler farklı tarihlerde emekli olan sigortalılara bağlanan aylıkların miktarında da farklılıklara neden olmuştur.

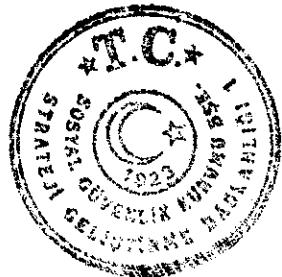
Diğer taraftan, 4447 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle 1/1/2000 tarihi itibarıyla aylık bağlama sistemi ile gelir/aylıkların artırılması yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeyle; 2000 yılı başından geçerli olmak üzere 4447 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanunun 61 inci maddesinde yapılan değişiklikle katsayı esasına dayalı gösterge sistemi yürürlükten kaldırılmış, sigortalıların 2000 yılından sonraki tüm çalışmalarının aylık bağlama işlemlerinde güncellenerek dikkate alınması öngörülmüş ve aylık bağlama oranlarının hesaplanması değiştirilmiştir. Ayrıca gelir/aylıkların her ay bir önceki aya göre TÜFE oranında artırılmasıyla da emekli aylıklarının enflasyondan olumsuz yönde etkilenmemesi amaçlanmıştır.

Kurumumuzca, 506 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren değişik tarihlerde yürürlükte bulunan gösterge tablolarına göre hesaplanan aylıklar arasındaki farklılıklarla, söz konusu Kanunların aylıkların hesaplanmasına ilişkin maddelerinin belirli tarihlerde kanunlarla değiştirilmesi nedeniyle, sistemlere göre hesaplanan aylıklar arasında oluşan farkların giderilerek intibak işlemlerinin yapılması yeni bir yasal düzenleme gerektirmektedir.

Öte yandan, 5510 sayılı Kanun ile farklı kanunlara ve farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi sigortalılar arasında norm ve standart birliği sağlanmaya çalışılmış olup 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi sigortalılarla ilgili düzenlemeler yapılmış, ayrıca 506 sayılı Kanunun Geçici 20 nci maddesine tabi sandıklarla ilgili olarak da söz konusu sandıkların 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden itibaren 3 yıl içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilerek 5510 sayılı Kanun kapsamına alınması öngörülmüştür.

Bu itibarla, 5510 sayılı Kanun ile devlet memurları, hizmet akdine göre ücretle çalışanlar, tarım işlerinde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş farklı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik rejimine dönüştürülmesi hedeflenmiştir.

2- Bilindiği üzere, 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Kanun ile kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Sendika kurma hakkı" başlıklı 51 inci maddesi ile çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahip olduğu hüküm altına alınmıştır.



Bu itibarla, emekliler Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gereğince sendika kurma hakkına sahip olmamakla birlikte, sosyal güvenlik kurumlarından emekli olanlar ile dul ve yetimleri 23/11/2004 tarihli, 25649 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu çerçevesinde dernek kurma hakkına sahiptirler. Emeklilerimizin bu Kanun gereğince çeşitli isimler altında kurdukları birçok dernek bulunmaktadır.

Ayrıca, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, aktif çalışma hayatından ayrılmış olanların, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre önceden bir izin almadan dernek veya vakıf kurma hakları bulunduğu, bunun yerine yasalarla sadece çalışanlara yönelik olarak düzenleme altına alınmış olan "sendika" şeklinde örgütlenmelerinin mümkün olmadığına karar vermiştir.

Sonuç olarak sosyal güvenlik kurumlarından emekli olanlar ile dul ve yetimleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gereğince sendika kurma hakkına sahip olmadıklarından emekli sendikalarının taraf alınacağı statü yasası hazırlanması mümkün değildir.

3- 506 sayılı Kanunda değişiklik yapan 4447 sayılı Kanunla Kurumumuz emekli, dul ve yetimlerinin aylıklarının artırılmasına ilişkin katsayı ve gösterge sistemi değiştirilerek aylıkların, her ay bir önceki ayın TÜFE'deki artış oranına göre yükseltilerek ödenmesi esası getirilmiştir.

Anayasa'nın 138'inci maddesi gereğince, TÜFE farkı konusunda münferit alınmış kararlar aynen ve geciktirilmeden uygulanmıştır.

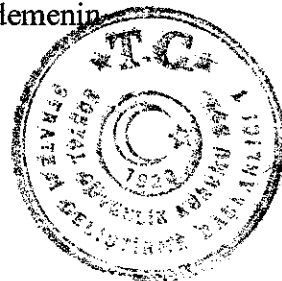
Emeklilerimizin aylıklarındaki artış farklarının eksik ödendiği yolundaki yoğun talepleri ve bu konudaki münferit yargı kararları doğrultusunda 4447 sayılı Kanunun yürürlük maddesi dikkate alınarak, Kanunun yürürlük tarihi olan 1/1/2000 ile 2000/Ocak ödeme dönemi arasında kalan sürenin eksik ödendiği kanaatine varıldığından, özel sektörden emekli olanlara 18-22 gün, kamu sektöründe emekli olanların 4-8 günlük TÜFE farkları 2002/Ağustos ayı içerisinde yasal faizi ile birlikte ödenmiştir. Söz konusu ödemeler, emeklilerin kendisine, vefat edenlerin ise dul ve yetimlerine yapılmıştır.

Kamu sektöründen emekli olanlara da 1/1/2000 ile 14/1/2000 tarihi arasındaki 14 günlük TÜFE farklarının da ödenmesi gerektiği sonucuna varılarak, bu farklar da faizi ile birlikte 2004 yılı Temmuz ayında gelir ve aylıklara ilave edilerek ödenmiştir.

Kurumumuz tarafından, 1999/Aralık ayı ile 2002/Haziran ayı arasında her ay bir önceki ayın TÜFE artış oranı üzerinden 30'ar günlük artışlar uygulanarak gelir ve aylıklarda gerçekleştirilen artış oranının (% 174), bu sürede gerçekleştirilen TÜFE (enflasyon) oranı ile aynı olduğu, münferit yargı kararlarına esas bilirkişi raporları doğrultusunda TÜFE farkı ödenmesinin mükerrer ödemeye yol açacağı, ayrıca, 506 sayılı Kanunun Ek 38'inci maddesinde öngörülen gelir ve aylıkların enflasyon karşısında korunması amacına uygun olmayacağından hareketle, münferit yargı kararları uygulanmakla birlikte emeklilerimizin tamamına yönelik işlem yapılabilmesi için yargı sürecinin tamamlanması beklenilmiştir.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından 2000/Ocak ile 2002/Haziran döneminde her ayın 1'i ile ödeme tarihleri arasındaki 18-22 günlük TÜFE farkı bulunduğu yönündeki bilirkişi raporlarına dayanan yerel mahkeme kararları 2004/Temmuz ayı içerisinde bozulmuş ve Ankara 9. İş Mahkemesi tarafından 11/04/2005 tarihinde temyiz yolu açık olmak üzere reddedilen davalar da Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından onanarak kesinleşmiştir.

Emekliler tarafından TÜFE farklarının ödenmesine ilişkin açılan münferit davaların bir kısmının emekliler, bir kısmının da Kurumumuz lehine sonuçlandığı görüldüğünden, Kurumumuzca konu ile ilgili yargı süreci yakından takip edilmekte olup, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin bozma ilamı çerçevesinde Ankara 9. İş Mahkemesinde 2004/1020 ve 2004/1032 Esas Numarası ile açılan davalardan 11/4/2005 tarihli duruşma tutanaklarında Kurumumuz emeklilerinin TÜFE alacağı yönünde rapor düzenleyen bilirkişinin söz konusu TÜFE farklarının Kurumca emeklilere ödendiği, bunun dışında yapılacak başka bir ödemenin bulunmadığı yönünde görüş bildirdiği anlaşılmıştır.



Diğer taraftan; 3320 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce SSK'dan malullük veya yaşlılık aylığı bağlanmış olanlar ile Kanunun yürürlük tarihinden sonra SSK'dan malullük veya yaşlılık aylığı bağlananlardan adlarına bağımsız konutunun bulunup bulunmadığının belirlenebilmesi ve konut edindirme yardımına müstahak olup olmadıklarının tespit edilebilmesi için, adlarına mesken niteliğini haiz bağımsız konutu olmadığına dair Kuruma beyan ve taahhütte bulunmaları istenmiş, adlarına bağımsız konutu bulunmadığı anlaşılan emeklilerin isimleri bilgisayar programlarına kaydedilerek, adlarına konut edindirme yardımı tahakkuk ettirilmiş ve bunlara ilişkin kayıtlar Emlak Bankası'na bildirilmiştir.

Ayrıca, 5664 sayılı Kanun uyarınca 27/7/2008 tarihli Resmi Gazetede ilan edilen listede isimleri yer almayan ve konut edindirme yardımına müstahak olduğunu ileri sürenlerin başvuruları da, itiraza ilişkin esaslar doğrultusunda incelenerek işlem yapılmıştır. Bu konuda yapılmış olan itirazlara ilişkin ödemelerin yapılabilmesi ve hatalı kayıtların düzeltilmesine ilişkin 08/12/2009 tarihli ve 5939 sayılı "Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" 17/12/2009 tarihli ve 27435 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

**4, 5, 6 ve 7- 506 ve 1479 sayılı Kanuna göre emekli aylıklarında yapılan artışlar:**

Bilindiği üzere, 4447 sayılı Kanunla 506 ve 1479 sayılı Kanunlarda yapılan değişikliklerle 1/1/2000 tarihi itibarıyla aylık bağlama sistemi ile gelir/aylıkların artırılması yeniden düzenlenmiş olup, 4447 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanuna eklenen Ek 38 inci madde ile 1479 sayılı Kanunun değişik 36 ncı maddelerinde bu Kanunlara göre bağlanan gelir ve aylıkların her ay bir önceki aya göre Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi artış oranı kadar artırılması öngörüldüğünden, 1/1/2003 tarihine kadar Kurumumuz emekli, dul ve yetimlerinin gelir ve aylıkları her ay bir önceki aya göre tüketici fiyatları indesindeki artış oranı kadar artırılarak ödenmiş, 17/1/2003 tarihli ve 24996 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2003/5146 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve eki Kararnamenin 1 inci maddesi gereğince de, 2003/Ocak ayından itibaren gelir, aylık ve telafi edici ödemelere sosyal destek ödemesi yapılmış, 2004 yılından itibaren ise Kurumumuz emekli, dul ve yetimlerinin gelir ve aylıklarına oransal artışlar uygulanmıştır.

Buna göre, Kurumumuz sigortalı ve hak sahiplerine ödenen gelir ve aylıklar;

-5073 sayılı Kanun gereğince, 2004/Ocak ödeme döneminde % 10, 2004/Temmuz ödeme döneminde % 10 oranında,

-5282 sayılı Kanun gereğince, 2005 yılında, aylık miktarına bağlı olarak kademeli olarak % 6, % 7 ve % 8 oranlarında,

-5454 sayılı Kanun gereğince, 2006/Ocak ödeme döneminde % 3, 2006 yılı Temmuz ödeme döneminde % 3 oranında yapılan artışın yanı sıra 2006 yılında Kurumumuzdan gelir/aylık alanların kümülatif artış oranı ile memur maaş katsayılarının yükseltilmesi suretiyle oluşan kümülatif artış oranı arasında gerçekleşen %1,33'lük farkla birlikte % 4,37 oranında,

-5565 sayılı Kanun gereğince, 2007/Ocak ödeme döneminde % 5 oranında, 2007/Temmuz ödeme döneminde de 2007 yılının birinci altı aylık dönemi için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel endeksindeki değişim oranı (TÜFE) olan % 3,87 oranında,

-5724 sayılı Kanun gereğince de, 2008/Ocak ödeme döneminde % 2 oranında, 2008 yılı Temmuz ayı ödeme döneminden itibaren de % 7,2 oranında,

-TÜİK verilerine göre 2008 yılı Temmuz-Aralık dönemine ilişkin TÜFE artış oranı % 3,84 olarak gerçekleştiğinden, 5510 sayılı Kanunun 55 inci maddesine göre gelir ve aylıklar 2009/Ocak ödeme döneminde % 3,84 oranında,



- TÜİK verilerine göre 2009 yılı Ocak-Haziran dönemine ilişkin TÜFE artış oranı % 3,84 olarak gerçekleştiğinden, 5510 sayılı Kanunun 55 inci maddesine göre gelir ve aylıklar 2009/Temmuz ödeme döneminde ise % 1,83 oranında, artırılarak ödenmiştir.

**5434 sayılı Kanuna göre emekli aylıklarında yapılan artışlar:**

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Ek 9 uncu maddesinde; teşkilat, kadro ve sair kanunlarda yapılacak değişiklikler sonunda aylık tutarlarında oluşacak yükselmelerin, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emekli, adı malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylıklarına da uygulanması esas düzenlenmiştir. Yani, Kanun hükümlerine göre aylık hesaplanmasına esas alınan ve Bütçe Kanunları ile tespit edilen katsayı değişiklikleri yanında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylık tutarını etkileyen unsurlarda artış öngören yasal düzenlemelerin, bu düzenlemelerin yürürlüğünden önce, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden emekli olmuş olanlar hakkında da (artış öngören düzenlemelerin niteliği dikkate alınarak yeni hükümlerin geçmişte emekli olmuş olanları kapsayıp-kapsamadığını açıkça düzenleyen geçici maddelerin mevcudiyeti de aranmak suretiyle) uygulanarak lehe olan artışların uygulanmasına imkan tanınmasıdır.

Öte yandan, 4447 sayılı Kanun ile anılan madde değiştirilerek Kanunun yürürlüğe girdiği 8/9/1999 tarihinden önce ve sonra emekli, adı malûllük, vazife malûllüğü ile dul ve yetim aylığı alan veya bağlanacak aylıkların, her ay bir önceki aya ilişkin Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından (Türkiye İstatistik Kurumu'nca) açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi değişim oranına göre belirlenmesi bir başka deyişle yükseltilmesi amaçlanmıştır.

Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin 23/2/2001 tarihli ve E.No: 1999/42, K.No: 2001/41 sayılı kararı ile söz konusu değişikliğe ilişkin düzenlemenin iptal edilerek; eski emeklilerle yeni emekliler arasında herhangi bir eşitsizlik doğması engellenmesine rağmen, yeni düzenlemeyle emekli aylıklarındaki artışın katsayı ve gösterge ve ek göstergelerdeki artışa göre hesaplanması esasından vazgeçilerek (barem, teşkilat, kadro ve sair kanunlarda yapılacak değişiklikler eski emekliler açısından geçerli kabul edilmeyerek), aylığın enflasyon oranındaki artışa göre hesaplanması kabul edilmiş, böylece çalışan memurların maaş artışı ile emekli memurların maaş artışı arasında olduğu gibi, daha önce aynı görevlerde bulunan eski ve yeni emeklilerin maaşları arasında da büyük farkların ortaya çıkmasına neden olacak bir sistem getirildiği değerlendirilerek,

Eşitlik temeline dayanan adil bir hukuk düzeni kurmak, hukuk devletinin en önemli işlevlerinden biri olduğundan hukuksal eşitlik sağlanmadan hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmeyeceği,

gerekçelerine yer verildiği görülmüştür.

Diğer taraftan 5510 sayılı Kanunun geçici 4üncü maddesine göre;

- 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden önce 5434 sayılı Kanuna göre kendilerine veya dul ve yetimlerine bağlanmış olan aylıklar hakkında,

- 5434 sayılı Kanuna göre iştirakçi iken Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanlar ve Kanunun yürürlüğünden önce iştirakçiliği olup Kanunun yürürlüğünden sonra 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olarak yeniden çalışmaya başlayanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında,

- 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kamu idarelerinde hizmet akdi ile veya sözleşmeli olarak çalışanlardan; ilgili kanunları gereği 5434 sayılı Kanun ile ilgilendirilenler aynı statüde çalışmaya devam ettikleri sürece, Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı (kamu görevlisi) sayılacak, kendileri veya hak sahipleri hakkında,

5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılması ve bunların aylıklarının bağlanması, artırılması, azaltılması, kesilmesi, yeniden bağlanması, toptan ödemeleri, ilgi devamı, ihya ve borçlanmaları, diğer



ödemeler ve yardımlar ile emeklilik ikramiyeleri hakkında mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınarak 5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılması öngörülmüştür.

Söz konusu geçici 4 üncü maddenin dokuzuncu fıkrasının; "5434 sayılı Kanuna göre ödenen aylıklar ile bu madde kapsamında bağlanacak aylıklar, memur maaş katsayılarındaki artışlara göre yükseltilir. Ayrıca 5434 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra barem, teşkilat, kadro ve sair kanunlar ile aynı rütbe, kadro ve sair kanunlarda yapılacak değişiklikler sonucunda aylık tutarlarında meydana gelecek yükselmeler, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emeklilik, malûllük ve vazife malûllüğü aylıkları ile dul ve yetim aylıkları hakkında da uygulanır." hükmü ile 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre bağlanacak aylıkların ne şekilde artırılacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

Ancak, Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bu Kanuna göre ilk defa sigortalı olanlar hakkında ise 5510 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır. Bu kapsamda, Kanunun 55 inci maddesine göre ilk defa Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olan kamu görevlilerinin aylıkları da her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirlenecektir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrasında bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre sigortalı sayılanlara ve bunların hak sahiplerine bağlanmış olan aylık ve gelirler, 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre yükseltilirken; Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı sayılanlardan 5434 sayılı Kanuna tabi olanlara ve bunların hak sahiplerine bağlanan gelir ve aylıklar geçici 4 üncü maddenin 9 uncu fıkrasına göre, memur maaş katsayısındaki artışlara göre yükseltilir.

Buna göre, Kurumumuz emeklilerine bağlanan gelir ve aylıklar; kanunlarla belirlenen oranlara göre arttırılmaktadır.

